

Číslo materiálu: VY 32 INOVACE 27/08

Název materiálu: Český jazyk a jeho vývoj

Číslo projektu: CZ.1.07/1.4.00/21.1486

Zpracoval: Mgr. Jana Jourová

Český jazyk a jeho vývoj

Pracuj s učebnicí Český jazyk pro 9. ročník¹

1. Doplň chybějící text:

Čeština patří do skupiny _____
jazyků.

Společným základem slovanských jazyků je

_____
Němčina, angličtina, holandština atd. jsou

jazyky _____.

Francouzština, italština, španělština rumunština atd. jsou jazyky

_____.

Slovanské jazyky dělíme do _____ skupin:

Slovanské jazyky

- _____:

_____

- _____:

_____

- _____:

_____

2. Nejdůležitější etapy vývoje českého jazyka

Prvním a nejstarším slovanským jazykem byla _____,
kterou užívali věrozvěstové _____ a

_____ při šíření křesťanství.

Čeština je _____ nejstarším slovanským
jazykem.

První písemné doklady – první česká slova najdeme v písemných památkách z _____.
století.

Souvislá literární díla psaná česky pochází ze _____ .století.

Jan Hus psal odborné spisy _____ jazykem a spisy
určené českému lidu _____ jazykem.

Za **humanismu** byl nejvýznamnějším počinem překlad bible ,

tzv. _____ (_____ století).

V době **pobělohorské** byla čeština z veřejného života a ze škol
_____, a proto se dále nevyvíjela.

Národní obrození začalo koncem _____ . století.

Josef Dobrovský je autorem mluvnice _____.

Josef Jungmann napsal _____.

Nejnovější **poválečné** zpracování slovní zásoby českého jazyka najdeme ve Slovníku

---

3. **Český jazyk se stejně jako ostatní jazyky dále vyvíjí i v současnosti. Co jsou to ARCHAISMY? Uved' tři příklady:**
-
-
-

Charakterizuj HISTORISMY. Uved' tři příklady:

Co jsou NEOLOGISMY? Uved' tři příklady:

---

4. **Jaké písmo používají Rusové, Ukrajinci, Bělorusové, Bulhaři, Srbové a Makedonci?**
-

Jaké písmo používají ostatní slovanské jazyky, mezi nimi i čeština?

---

5. **Česko a Slovensko**

Ve kterém století začala na Slovensko pronikat čeština?

Dokdy se čeština na Slovensku používala?

Kdy došlo k rozpadu společného státu Čechů a Slováků?

---

6. **Přečti si úryvek z Dalimilovy kroniky (poč. 14. Století)**

Přelož do soudobé češtiny prvních šest veršů:

---

7. **Přečti si úryvek O českém jazyku (poč. 19. století) od Josefa Jungmanna**

Napiš dvěma větami, o čem úryvek je:

Extra úkol: Otázka pro chytré hlavy (!!!často bývá u přijímaček!!!)

Mezi jaké jazyky patří maďarština a finština?

Český jazyk a jeho vývoj – Kontrolní list

Pracuj s učebnicí Český jazyk pro 9. ročník

1. Dopln chybějící text:

Čeština patří do skupiny **slovanských** jazyků.

Společným základem slovanských jazyků je **praslovanština**.

Němčina, angličtina, holandština atd. jsou jazyky **germánské**.

Francouzština, italština, španělština rumunština atd. jsou jazyky **románské**

Slovanské jazyky dělíme do **tří** skupin:

Slovanské jazyky

Západní : čeština, slovenština, polština, lužická srbština

Východní: ruština, běloruština, ukrajinština

Jižní: bulharština, makedonština, srbština, chorvatština, slovinština

2. Nejdůležitější etapy vývoje českého jazyka

Prvním a nejstarším slovanským jazykem byla **praslovanština**, kterou užívali věrozvěstové **Konstantin a Metoděj** při šíření křesťanství.

Čeština je **druhým** nejstarším slovanským jazykem.

První písemné doklady – první česká slova najdeme v písemných památkách z **11. století**.

Souvislá literární díla psaná česky pochází z **konce 13. století**.

Jan Hus psal odborné spisy **latinským** jazykem a spisy určené českému lidu **českým** jazykem.

Za **humanismu** byl nejvýznamnějším počinem překlad bible, tzv. **Bible kralické** (16. století).

V době **pobělohorské** byla čeština z veřejného života a ze škol **vytlačena**, a proto se dále nevyvíjela.

Národní obrození začalo koncem **18. století**.

Josef Dobrovský je autorem mluvnice **Zevrubná mluvnice českého jazyka**.

Josef Jungmann napsal **Česko-německý slovník**.

Nejnovější **poválečné** zpracování slovní zásoby českého jazyka najdeme ve **Slovníku spisovného jazyka českého**, a **Slovníku spisovné češtiny**.

3. **Český jazyk se stejně jako ostatní jazyky dále vyvíjí i v současnosti.**
Co jsou to ARCHAISMY? Uved' tři příklady:
Slova, která byla nahrazena slovy novějšími (lučba – chemie, velociped – jízdní kolo, na půlnoc- na sever).

Charakterizuj HISTORISMY. Uved' tři příklady:
Slova, která označují zaniklé skutečnosti (zeman, kuše, dráb)

Co jsou NEOLOGISMY? Uved' tři příklady:
Nová slova, nová slovní spojení, která se začala užívat v jazyce až později (motel, trend, věžový dům)

4. **Jaké písmo používají Rusové, Ukrajinci, Bělorusové, Bulhaři, Srbové a Makedonci?**
azbuku

Jaké písmo používají ostatní slovanské jazyky, mezi nimi i čeština?
latinku

5. **Česko a Slovensko**

Ve kterém století začala na Slovensko pronikat čeština? Počátek 14. století

Dokdy se čeština na Slovensku používala? Do poloviny 19. století

Kdy došlo k rozpadu společného státu Čechů a Slováků? 1992 (konec roku)

6. **Přečti si úryvek z Dalimilovy kroniky (poč. 14.století)**

Přelož do soudobé češtiny prvních šest veršů:

Po tom co kníže Oldřich ze života sešel

Jeho syn Břetislav na knížecí stolec nastoupil

Toho času byl Ota bílý císařem

Ten měl velmi krásnou dceru

Té kráse se jezdila knížata ke dvoru obdivovat

A po celém světě se o její kráse mluvilo

7. **Přečti si úryvek O českém jazyku (poč. 19. století) od Josefa Jungmanna**

Napiš dvěma větami, o čem úryvek je:

O tom, jak páni neumějí česky a jsou lidu k smíchu, protože na jednání potřebují tlumočníky. A ještě směšnější jsou ti z nižších vrstev, kteří se podbízí panstvu a nemluví česky

Extra úkol: Otázka pro chytré hlavy (!!!často bývá u přijímaček!!!!)

Mezi jaké jazyky patří maďarština a finština?
ugrofinské

Bibliografické citace:

- 1) STYBLÍK, V. a kol. *Český jazyk pro 9. ročník základní školy*. 3. vyd. Praha: SPN, 2004. ISBN 8072352490. s. 5 - 15